

RAADSVOORSTEL

zaaknummer: 1804047

afdelingsnaam: Sociaal Domein

steller: Wouter van den Berg

telefoonnummer: +31356292095

onderwerp: Visie op arbeidsontwikkeling en de rol van een sociaal ontwikkelbedrijf

Voorstel

1. Bijgaande “Visie op arbeidsontwikkeling en de rol van een sociaal ontwikkelbedrijf” vast te stellen.
2. De drie toekomstscenario’s voor een regionaal of Hilversums sociaal ontwikkelbedrijf, zoals die als varianten in de “Visie op arbeidsontwikkeling en de rol van een sociaal ontwikkelbedrijf” staan opgenomen, verder te onderzoeken.

Planning

Titel	Toelichting	BEELDVORMING	ORDEELSVORMING	BESLUITVORMING
Visie op arbeidsontwikkeling en de rol van een sociaal ontwikkelbedrijf	Dit betreft het voorliggende voorstel inzake het vaststellen van een visie op arbeidsontwikkeling en de rol van een sociaal ontwikkelbedrijf	Commissie Zorg, Welzijn en Samenleving 25 juni 2025	Commissie Zorg, Welzijn en Samenleving 25 juni 2025	Raad 9 juli 2025

Samenvatting

In de vergadering van de commissie Zorg, Welzijn en Samenleving op 11 september 2024 is toegezegd om voor de zomer van 2025 een visie op te stellen over arbeidsontwikkeling en de rol die een sociaal ontwikkelbedrijf daarbij speelt. In bijgaande visie is uitvoering gegeven aan deze toezegging, waarbij tevens een aantal toekomstscenario's wordt voorgesteld om nader te gaan onderzoeken. De visie en toekomstscenario's gelden niet als eindproduct, maar als vertrekpunt om de gesprekken aan te gaan met de overige gemeenten binnen de Gooi- en Vechtstreek en de gemeente Almere over de toekomst van ons huidige sociaal ontwikkelbedrijf. De insteek is hierbij telkens gericht op samenwerking en het bereiken van overeenstemming tussen betrokkenen, waarbij de gemeente Hilversum de andere gemeenten binnen de arbeidsmarktregio Gooi- en Vechtstreek aanbiedt om als centrumgemeente een faciliterende en aanjagende rol te vervullen. We realiseren ons dat we één van de acht deelnemers zijn binnen de huidige Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap Tomin en dat we een gezamenlijk proces ingaan waarin er meerdere uitkomsten mogelijk zijn.

Inleiding

Tomin heeft sinds 2019 te maken met grote financiële tekorten. Gemeenten hebben hier, samen met de directie en raad van commissarissen (RvC) van Tomin, op proberen bij te sturen. De directie en RvC door middel van beheersmaatregelen en gemeenten door een nieuwe bestuursopdracht, inclusief extra financiering, te formuleren. De heeft te weinig effect gesorteerd. Voor een deel komt dit doordat de uitstroom van medewerkers met WSW-indicatie hoger is dan verwacht. Dit heeft een groot negatief effect, omdat de financiering voor SW-medewerkers 'de kurk is waarop Tomin dreef en drijft'. Voor een ander deel blijkt uit een recente door Berenschot uitgevoerde Benchmark dat het operationeel resultaat van Tomin achterblijft.

Tot voor kort had Tomin voldoende eigen vermogen en liquiditeit om de financiële tekorten op te vangen, maar die situatie is veranderd. De komende jaren is er nog voldoende eigen vermogen, maar doordat dit 'vast zit' in bijvoorbeeld gebouwen en productiemiddelen is er reeds een liquiditeitsprobleem ontstaan. Op korte termijn wordt er gewerkt aan een oplossing voor het liquiditeitsprobleem, maar tegelijkertijd is het ook noodzakelijk om opnieuw koers te bepalen. Alle opties liggen hierbij op tafel, waarbij de deelnemende gemeenten hebben afgesproken om eerst, ieder voor zich, de volgende drie vragen te beantwoorden:

1. Welke visie hebben de afzonderlijke gemeenten in de Gooi en Vechtstreek en de gemeente Almere op de rol van een sociaal ontwikkelbedrijf bij de uitvoering van de Participatiewet?
2. Hoe kijken de afzonderlijke gemeenten in de Gooi en Vechtstreek en de gemeente Almere aan tegen toekomstige samenwerking in relatie tot de Participatiewet en een sociaal ontwikkelbedrijf?
3. In hoeverre achten de afzonderlijke gemeenten in de Gooi en Vechtstreek en de gemeente Almere dat de bestaande infrastructuur van Tomin een rol kan spelen in de uitvoering van de Participatiewet?

In aansluiting op de door de leden van de GR gemaakte afspraken om bovenstaande vragen te beantwoorden is in de commissie Zorg, Welzijn en Samenleving van 11 september 2024 toegezegd om voor de zomer van 2025 een visie op te stellen. Elke aan de GR deelnemende gemeente doorloopt eerst een eigen traject om bovenstaande vragen te beantwoorden. Zodra alle gemeenten dit traject hebben doorlopen, worden de uitkomsten in een vergelijkend perspectief geplaatst waaruit een toekomstscenario voor Tomin wordt gedestilleerd. In bijgaande visie beantwoordt de gemeente Hilversum zelf bovenstaande vragen, waarbij de uitkomsten van een op 13 februari 2025 georganiseerde expertmeeting ten aanzien van dit onderwerp ook zijn meegenomen.

Probleemstelling/doel

We beogen zoveel mogelijk Hilversummers aan het werk of een zinvolle dagbesteding te helpen door in te zetten op arbeidsontwikkeling. Een sociaal ontwikkelbedrijf kan hier een belangrijk instrument bij zijn. Om te komen tot een toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf is het noodzakelijk om middels een visie vast te stellen hoe de gemeente Hilversum tegen arbeidsontwikkeling aan kijkt en op welke wijze het sociaal ontwikkelbedrijf hier een rol in kan spelen. In bijgaand document wordt deze visie vastgelegd.

Argumenten

Een visie op de toekomstige rol van een sociaal ontwikkelbedrijf bij uitvoering van de Participatiewet is noodzakelijk, omdat:

1.1 Het is financieel noodzakelijk

Het eigen vermogen van Tomin is sinds 2018 teruggelopen van 23 miljoen naar 11 miljoen in 2025 door structurele verliezen, terwijl er door de deelnemende gemeenten relatief weinig nieuwe inwoners met

een arbeidsbeperking worden toe geleid naar Tomin. Voor alle gemeenten geldt dat zij minder dan 10% uit doelgroep van inwoners met een arbeidsbeperking hebben aangemeld bij Tomin. Er wordt een infrastructuur overeind gehouden die te kostbaar is voor de aantallen die worden aangeleverd. Er is reeds sprake van liquiditeitsproblemen die op de korte termijn nog opgelost kunnen worden, maar de verwachting is dat het eigen vermogen in 2 of 3 niet mee toereikend is.

1.2 Een werkvoorzieningsschap dient geborgd te worden voor de meest kwetsbare inwoners

In de visie leggen we in ieder geval vast dat we duurzame arbeidsplekken willen borgen voor de huidige Hilversumse medewerkers bij Tomin met WSW-indicatie of Beschut Werk indicatie. Dit betekent dat we (een deel van) de infrastructuur willen borgen.

1.3 De gemeente Hilversum blijft vooralsnog relatief achter in arbeidstoeleiding van inwoners met een arbeidsbeperking en ook relatief hoge bijstandsdichtheid heeft

Een infrastructuur overeind houden die te maken krijgt met een grote krimp (sterfhuis) achten we om meerdere redenen niet wenselijk. Ten eerste omdat er enige massa nodig is om financieel levensvatbaar te blijven en te kunnen blijven voorzien in werkplekken voor WSW en nieuw beschut medewerkers. Ten tweede zou het zonde zijn om de infrastructuur en expertise bij Tomin af te bouwen, terwijl we die goed kunnen benutten om een extra impuls te geven aan de arbeidsontwikkeling en arbeidstoeleiding van inwoners met een arbeidsbeperking en ook overige inwoners. Hilversum blijft namelijk achter op de uitstroom van inwoners met een arbeidsbeperking en ook de uitstroom van bijstandsgerechtigden is te beperkt. Door een gebrekkige samenwerking en mismatch van vraag en aanbod tussen gemeente en Tomin zijn er de afgelopen jaren weinig inwoners naar Tomin geleid, maar dit betekent niet dat de infrastructuur en expertise van Tomin alsnog goed benut kan worden.

1.4 Organiseren van integrale dienstverlening

De gemeente Hilversum is volop bezig met een proces waarin wordt toegewerkt naar een integrale dienstverlening, waarbij integratie een werkvoorzieningsschap en de ontwikkelfuncties van een sociaal ontwikkelbedrijf wenselijk is.

1.5 De gemeente Hilversum wil haar centrumgemeenterol binnen de arbeidsmarktregio vervullen

Als onderdeel van de visie onderscheidt de gemeente drie nader te onderzoeken toekomstscenario's aangaande een toekomstig sociaal ontwikkelbedrijf. Hierbij houden we er al rekening mee dat de gemeente Almere in eigen beheer een ontwikkelbedrijf gaat oprichten. In alle scenario's zijn de mogelijkheden om te sturen op de integrale dienstverlening sterk vergroot en worden er delen van de bestaande infrastructuur van Tomin overgenomen.

Kanttekeningen

1.1. Het onderzoek naar scenario's betreft een verkenning en geen definitieve keuze

De nader te onderzoeken scenario's zijn gekozen omdat ze in meer of mindere mate aansluiten bij de leidende principes die de gemeente Hilversum hanteert bij de visie op arbeidsontwikkeling. Tevens is er een korte verkenning gedaan naar voor- en nadelen, maar uiteindelijke keuzes hebben veel impact voor huidige en toekomstige medewerkers van het sociaal ontwikkelbedrijf, de gemeentelijke organisatie van Hilversum en de samenwerking met andere gemeenten. Daarom moet benadrukt worden dat er in deze fase alleen sprake is van een verkenning en nader onderzoek, waarbij voor- en nadelen per scenario nader worden uitgewerkt en de (financiële) impact in kaart wordt gebracht. Tevens is het van belang welke keuzes andere gemeenten kunnen en willen maken. Pas nadat het nadere onderzoek naar de mogelijke toekomstscenario's is afgerond worden definitieve keuzes gemaakt.

Financiën, middelen & capaciteit

Dit raadsvoorstel heeft geen financiële consequenties voor de gemeente Hilversum.

Uitvoering

Routeplanner

Wat?	Planning
Vaststellen visie op arbeidsontwikkeling en de rol van het sociaal ontwikkelbedrijf door de Hilversumse gemeenteraad	Juli 2025
Uitwerken van een gezamenlijke koers door de visies van de afzonderlijke gemeente in een vergelijkend perspectief te plaatsen en van daaruit één of, indien wegen gaan scheiden, meerder toekomstscenario's te kiezen.	Q2 en Q3
Besluitvorming over een te kiezen toekomstscenario	Q4 2025
Plan van aanpak (PvA) formuleren voor de ontvlechting van de bestaande Gemeenschappelijke Regeling (GR) en een implementatieplan voor een nieuw sociaal ontwikkelbedrijf.	Q1 t/m Q3 2026
Besluitvorming over PvA ontvlechting GR en het implementatieplan voor een nieuw sociaal ontwikkelbedrijf in gemeenteraden	Q4 2026
Daadwerkelijke ontvlechting bestaande GR en voorbereiding op nieuw sociaal ontwikkelbedrijf	Q1 t/m Q4 2027
Start nieuw sociaal ontwikkelbedrijf	1 januari 2028

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris,

27 mei 2025
de burgemeester,

mr. C.P. Torres Barrera

dr. ir. G.M. van den Top

Bijlage(n)

1. Visie op arbeidsontwikkeling en de rol van een sociaal ontwikkelbedrijf.